

Representantforslag nr. 140

(2007–2008)

fra stortingsrepresentantene Kåre Fostervold, Øyvind Korsberg, Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien og Bård Hoksrud

Dokument nr. 8:140 (2007–2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kåre Fostervold, Øyvind Korsberg, Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien og Bård Hoksrud om å ta et statlig ansvar for å fjerne og deponere det radioaktive materialet fra områdene ved Søve gruver i Nome kommune

Til Stortinget

BAKGRUNN

Søve gruver i Telemark ble eid av statsaksjeselskapet A/S Norsk Bergverk, og ble drevet frem til 1965. Blant metallene som ble utvunnet, var det viktigste metallet niob. Gruven er en del av det store Fensfeltet, der grunnen inneholder en rekke uvanlige bergarter, hvorav søvitt er den mest kjente. En del av bergartene i området inneholder høyere konsentrasjon av de radioaktive stoffene thorium og uran. Gjennom utvinning av metallet niob, som ble solgt i store mengder til den amerikanske forsvarsindustrien, ble slaggstoffene henlagt på området ved gruve. En slik konsentrering av slagg og masser fra produksjonen har medført en uvanlig høy konsentrasjon av radioaktivt materiale. Dette avfallet har ligget usikret siden gruvedriften ble nedlagt, og et deponi står i fare for å rase ut i drikkevannskilden Norsjø. Det er derfor nødvendig å foreta en permanent opprydding, sikring og langtidslagring av problemavfallet.

Anlegg og eiendommer ved Søve gruver ble solgt til Telemark fylkeskommune i 1970. Eiendommene ble overdratt i den stand de befant seg, med rettigheter og forpliktelser som hadde tilhørt selger, A/S Norsk Bergverk. Det foregår nå en dialog mellom Telemark fylkeskommune og Nærings- og handelsdepartementet om de forpliktelsene kjøper påtok seg,

også gjelder opprydding av det radioaktive avfallet ved Søve gruver. Telemark fylkeskommune viser til et møtereferat fra 16. juni 2005, der Statens strålevern, Bergvesenet, Regiongeologen for Telemark, Buskerud og Vestfold, Nome kommune og Telemark fylkeskommune mfl. deltok, og der Telemark fylkeskommune mener de har fått lovnader om at staten skal påta seg ansvaret for oppryddingen av forurensningene. Siden har det ikke skjedd noe. På den bakgrunn har nå Telemark fylkeskommune ved fylkesadvokat Tore Willumsen varslet at de vurderer å gå til søksmål mot staten.

Forurenser bør betale-prinsippet

Ut fra prinsippet om at forurenser skal betale, mener forslagsstillerne at staten bør ta et ansvar for oppryddingen. Staten har gjennom sin gruvedrift i det statlige selskapet A/S Norsk Bergverk vært ansvarlig for forurensningen av områdene rundt Søve gruver. Forslagsstillerne mener det er uakseptabelt å la en slik alvorlig radioaktiv forurensning ligge usikret i norsk natur, og mener det haster med å rydde opp. Å avvente resultatene fra et eventuelt søksmål, med påfølgende behandling i rettsapparatet, vil medføre nye år med full eksponering av det radioaktive avfallet ved Søve gruver.

Det er lite trolig at Telemark fylkeskommune har de økonomiske midlene til å foreta den nødvendige oppryddingen hvis de skulle tape et eventuelt søksmål, uten at det går utover fylkeskommunens kjerneoppgaver, som skole og samferdsel.

Tidligere lovnader

Saken om slagghaugene ved Søve gruver var tema i NRK Brennpunkts program den 5. april 2005. Saken ble tatt opp med helseminister Ansgar Gabrielsen i Stortingets spørretime den 6. april 2005. I lo-

kalavisa Kanalen bekrefter statsråd Gabrielsen at han mener det bør være det offentlige, og da staten, som må bære kostnadene for å sikre beboerne mot strålingsfare som kan være til stede etter gruvedriften i Sjøve.

Også Sosialistisk Venstreparti bekrefter gjennom et leserinnlegg i Nationen den 12. april 2005, fra daværende stortingsrepresentant Heidi Sørensen, at de mener en opprydding ved Sjøve gruver er et statlig ansvar. Nåværende statssekretær Heidi Sørensen skrev den gang:

"SV vil kreve at staten sørger for sikring av alt industrielt radioaktivt avfall i Norge i forsvarlige deponier og betaler for oppryddingen der staten har eid anleggene. Denne miljøskandalen er det staten som har skapt, og staten som har et ansvar for å rydde opp i."

Etter regjeringsskiftet i 2005 har staten, ved Nærings- og handelsdepartementet, derimot endret sin innstilling i saken, og redegjorde for fylkeskommunen i et brev i juli 2007 at de mente de ikke hadde noe ansvar for forurensningene, da dette ansvaret ble overført til fylkeskommunen ved salget i 1970.

Forurensningen må sikres og fjernes

Forslagsstillerne viser til den fastlåste situasjonen som medfører at de over 40 år gamle radioaktive for-

urensningene fortsatt ligger usikret. Dette kan medføre en helserisiko for innbyggerne i Nome kommune, og forslagsstillerne ønsker at staten tar et økonomisk og administrativt ansvar for å sikre slagghaugene. Forslagsstillerne kan ikke se at det er formålstjenlig for staten å prøve å dytte ansvaret over på Telemark fylkeskommune, som ikke har økonomiske midler til å foreta den oppryddingen som er nødvendig uten at det vil gå utover lovpålagte tjenester. Samtidig bryter departementets holdning i denne saken med den omforente politiske holdningen om at forurenser skal være ansvarlig for sine utslipp. Departementets opptreden i denne saken kan fremstå som en lærebok i hvordan man skal unndra seg denne forpliktelsen.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen ta på seg det hele og fulle ansvaret for å sikre og fjerne de radioaktive slagghaugene ved Sjøve gruver i Nome kommune, og starte dette arbeidet så raskt som mulig.

20. juni 2008